
Vergaderjaar 2000–2001 Nr. 262

---

27 676 (R 1681)

Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Panama inzake bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen; Panama-stad, 28 augustus 2000

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 maart 2001

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 13 april 2001.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 13 mei 2001.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 28 augustus 2000 te Panama-stad totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Panama inzake bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen (Trb. 2000, 113).¹

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 13 april 2001 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

---

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Toelichtende nota

Het advies van de Raad van State van het Koninkrijk wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt (artikel 25a, vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State).

Algemeen

Een verdrag inzake de bevordering en de bescherming van investeringen heeft tot doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragsluitende partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het onderhavige verdrag heeft plaatsgevonden op initiatief van Nederland.

Het verdrag, dat gebaseerd is op het Nederlandse modelverdrag, garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen en volledig vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden regels gesteld omtrent onteigening van een investering en eventuele geschillen kunnen aan onpartijdige internationale arbitrage worden onderworpen.

Economische situatie in Panama

De toenmalige president van Panama, Balladares, heeft in 1995 een economisch hervormingsprogramma geïnitieerd. In de eerste fase van dat programma zijn onder andere de belastingen hervormd, heeft herstructurering van de buitenlandse schulden plaatsgevonden, is Panama toegetreden tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en is er op grote schaal geprivatiseerd. De aandacht van de regering ging in de tweede fase vooral uit naar hervormingen in de sociale zekerheid en van de bancaire sector, terwijl nog meer nadruk kwam te liggen op privatisering. Dit beleid heeft buitenlandse investeerders meer vertrouwen gegeven in de toekomst van het land. Onder het bewind van de huidige president, Moscoso, is het Panama-kanaal officieel overgegaan in Panamese handen. Vanaf 31 december 1999 behoort het Panamakanaal, dat de economische en politieke ontwikkelingen in Panama al decennia sterk beïnvloedde, feitelijk tot het land. Momenteel wordt met buitenlandse investeerders overleg gevoerd ten aanzien van projecten rond het Panamakanaal.

De (open) economische structuur van Panama wordt vooral bepaald door de geografische ligging waardoor Panama fungeert als draaischijf in de handel en het transport tussen Noord- en Zuid-Amerika en tussen de Atlantische Oceaan en de Stille Oceaan. Het meest sprekende voorbeeld daarvan is het Panamakanaal, een ander is de florerende vrijhandelszone Colón Free Zone. Omdat in Panama werd gekozen voor de US dollar als wettig betaalmiddel heeft er zich tevens een omvangrijk internationaal financieel dienstencentrum ontwikkeld. Dienstverlening draagt nu zelfs voor driekwart deel bij aan de vorming van het binnenlands product. Na een periode waarin de economische groei enigszins stagneerde, zijn de verwachtingen voor de komende jaren met een geraamde gemiddelde groei van het bruto nationaal product met 3,3% per jaar gunstig. De belangrijkste redenen hiervoor zijn een groot aantal projecten voor publieke werken die naar verwachting de economie zullen stimuleren en het verwachte herstel van de Latijns Amerikaanse economie. Dit laatste heeft onmiddellijk effect op de economische groei van Panama als belangrijk doorvoerland in de regio.

De inflatie voor 2000 wordt geraamd op minder dan 3%, waarmee deze één van de laagste blijft van Latijns Amerika. De werkloosheid is sinds 1990 geleidelijk aan gedaald van 17% tot ongeveer 11% in 1999. Panama heeft een structureel negatieve handelsbalans. De buitenlandse handel daalde in 1999 enigszins. Volgens voorlopige cijfers nam de uitvoer in dat jaar met 1,5% af, de invoer daarentegen steeg met 1%. Het tekort op de

handelsbalans bedroeg in 1999 ongeveer US \$ 1,3 miljard. De verwachtingen voor 2000 laten echter weer een lichte stijging van de buitenlandse handel zien. In februari 2000 is met het Internationaal Monetair Fonds een «stand by» overeenkomst gesloten voor 2000/2001.

Bilaterale economische betrekkingen Nederland – Panama

De bilaterale handel tussen Nederland en Panama is van bescheiden niveau. De Nederlandse invoer vanuit Panama verdubbelde in 1999 ten opzichte van 1998 tot een bedrag van f 12 miljoen. De voornaamste producten die vanuit Panama worden ingevoerd zijn dierlijke oliën en vetten, alcoholhoudende dranken en machines voor metaalbewerking. De Nederlandse uitvoer naar Panama schommelt reeds enige jaren rond f 70 miljoen. In 1999 werd voor f 76 miljoen naar Panama uitgevoerd (in 1998: f 71 miljoen). De uitvoer bestond voornamelijk uit alcoholhoudende dranken, staal, bereide voedingsmiddelen, zuigermotoren, verfstoffen en zuivelproducten.

Enige grote Nederlandse bedrijven hebben een vertegenwoordiging in Panama. Daarnaast is er een kleine groep Nederlandse zakenlieden actief in de zakelijke dienstverlening rond het Panamakanaal.

Koninkrijkspositie

Zowel de Nederlandse Antillen als Aruba hebben te kennen gegeven medegedeling van dit verdrag te wensen.

De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Panama als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Investeringsbeschermingsverdragen kunnen een stimulans betekenen voor de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet hierbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen van Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake de behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan door een in het gastland opgerichte rechtspersoon of vanuit een vestiging in een derde land). De omschrijving van de term investeringen (onderdeel a) is niet limitatief. Op voorstel van Panama is een wat ruimere definitie van het begrip intellectuele eigendomsrechten opgenomen (onderdeel a, onder iv), voortvloeiend uit de wens om enkele voorbeelden van categorieën die daaronder vallen, expliciet weer te geven. Bij de definitie van grondgebied (onderdeel c), is op verzoek van Panama een wat uitgebreidere definitie van «territorium» opgenomen, waarbij land, zee en luchtruim afzonderlijk zijn vermeld.

Artikel 3 gaat over de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere partij zullen krijgen. Er wordt voorzien in eerlijke en rechtvaardige behandeling van de investeringen en een verbod tot het nemen van onredelijke of discriminatoire maatregelen jegens de investeerder. Dit wordt nader gespecificeerd als de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen genieten. De voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie of een vergelijkbare instelling, behoeven niet aan onderdanen van de andere verdragsluitende partij gegeven te worden. Op verzoek van

Panama is hieraan toegevoegd dat deze bepaling ook van toepassing is op de voordelen voortvloeiend uit een vrijhandelsakkoord. Deze wens vloeit voort uit het streven van Panama om tezamen met enkele andere Midden-Amerikaanse landen een vrijhandelszone te vormen.

Artikel 4 voorziet met betrekking tot belastingen, heffingen en dergelijke en fiscale voordelen in een behandeling van de investeringen die niet minder gunstig is als de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen in gelijke omstandigheden genieten, alsmede in een aantal uitzonderingen op dit beginsel. Op verzoek van Panama is hieraan toegevoegd dat speciale fiscale voordelen voortvloeiend uit een vrijhandelsakkoord ook onder deze uitzonderingen vallen.

Artikel 5 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën betalingen is niet limitatief. Dit artikel garandeert eveneens vrije transfer van de in artikel 7 bedoelde compensatie voor verliezen als gevolg van bijvoorbeeld oorlog of revolutie.

Artikel 6 omschrijft de voorwaarden die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling van een rechtvaardige schadeloosstelling, waarbij de werkelijke waarde van de investering bepalend is en waarbij een vertraging in de betaling daarvan tot compensatie leidt.

Artikel 8 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering, zoals op grond van de Regeling herverzekering investeringen.

Artikel 9 behandelt de geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. Voorzien is in een vriendschappelijke oplossing van een geschil (eerste lid). Als dat niet binnen zes maanden mogelijk is, kan het geschil worden voorgelegd aan een nationaal rechtscollege of voor internationale arbitrage bij het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID) op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1994, 126). Wanneer een geschil bij een nationaal rechtscollege aanhangig is gemaakt, kan dat geschil pas nadat 12 maanden nadien zijn verstreken aan het ICSID worden voorgelegd (tweede lid). Rechtspersonen, die onderdaan zijn van een verdragssluitende partij en die voordat het geschil optreedt, gecontroleerd werden door een onderdaan van de andere verdragssluitende partij, worden in overeenstemming met artikel 25, tweede lid, onder b, van het ICSID-Verdrag, beschouwd als onderdaan van de andere verdragssluitende partij (derde lid). Deze bepaling stamt uit de Nederlandse modeltekst. De verdragssluitende partijen stemmen er op voorhand mee in dat een geschil aan internationale conciliatie of arbitrage wordt onderworpen (vierde lid).

Artikel 10 bepaalt dat het verdrag ook van toepassing is op investeringen gedaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag. Maar een geschil betreffende een investering dat van vóór de inwerkingtreding van het verdrag dateert, valt niet onder de bepalingen van het verdrag.

Artikel 12 omschrijft de behandeling van een geschil tussen verdragssluitende partijen.

Artikel 14. Het verdrag heeft een looptijd van 15 jaar, waarna het telkens voor een periode van 10 jaar stilzwijgend wordt verlengd, behoudens

opzegging met een termijn van 6 maanden. In het geval van opzegging zal een overgangsregeling van 15 jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (derde lid).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
G. Ybema

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

De Minister van Financiën,
G. Zalm